

СТАНОВИЩЕ

за

дисертационния труд на

Кристина Колева Колева

редовен докторант в Катедрата по българска литература на ФСлФ

СУ „Св. Климент Охридски“

на тема **„Болестта в кратките белетристични форми на българската литература от първата третина на XX век (Места, роли и употреби)“**

за придобиване на научната и образователна

степен „Доктор“:

в професионално направление 2.1.

Филологии

научна специалност „Българска литература след Освобождението до

Втората световна война“

от

проф. дфн Николай Чернокожев (научен ръководител)

Дисертационният труд на Кристина Колева избира за свой изследователски обект болестта, което предполага описване и осмисляне на функциите и приложенията ѝ в художествените текстове в посочения период. В изследването героят „болест“ разполага с ограничения жанров терен на кратките белетристични форми, което лимитира възможностите за наративно разгръщане на боледуването на човека. В този смисъл и представянията на хората в ексцесни състояния е по неизбежност

свърхконцентрирано, т.е. осъществяващо се в очертаната от заглавието рамка.

Вероятно в тази проблемна сфера могат по-ясно да се очертаят специфичните отлики в боравенето с болестта между кратките белетристични форми, от една страна, и романа, от друга – но единствено като допускания и/или хипотези.

Работата на Кристина Колева заявява намерението да използва изчистени, ясно дефинирани понятия, особено по отношение на триединството *места, роли, употреби*. Разбира се, авторката има ясното съзнание, че обемът и съдържанието им са в режим на динамично взаимоотноеляне, че те пулсират в контекстите, очертавани от текстове, ситуации и персонажи, както и от общата естетическа, културна, историческа и политическа рамка.

В своето изследване Кристина Колева разглежда болестта така: „Болестта е състояние на лишение от здраве, което се характеризира и определя посредством множество симптоми, които показват наличието на болест в даден организъм. Здравето обратно на болестта е състояние на правилно функциониране на организма на човека, водещо до хармонично състояние както на тялото, така и на душата“. Болестта е лишаност от здраве – такава схващане отправя към базисните екзистенциални двойки и поставя въпроса за разполагането на двойката „болест-здраве“ по-ниско или по-високо в дадена парадигма.

Схващането на здравето като изначално присъщо на човешкото същество, като нещо, с което човекът е дарен (по природа или от природата), но невинаги осъзнава като дар, заявява ненужността от вмисляне в здравето – става дума за естественото правилно функциониране на тялото и душата. При болестта то е значещо, важно с отсъствието си – то е зейнала липса в изначалната телесна и душевна хармоничност. (Донякъде текстът като че изхожда и от зададената от А. Мицкевич в „Пан Тадеуш“ свързаност между

здраве и родина и оценяването им едва когато бъдат загубени – в този смисъл и загубата на Родината, осъзнавана в нейната цялост, е основателно разгледана като болестен симптом в аксиологичното здраве.)

В шестте глави на дисертационния труд първоначално са очертани посоките, в които ще се разгърне изследването (тук би могло по-ясно и мотивирано да се посочат хоризонтите, към които проучването се отказва да поглежда), след което идват двете властни персонални присъствия: на Георги Райчев („боледуващата душа“) и на Владимир Полянов („раздвоената душа“), ангажирани с модерните проекции на използването на болестта в художествените текстове. Без да го назовава директно, изследването загатва за потребността от болест на модерността.

Натрупаните наблюдения в тяхната поликонтекстуална основаност естествено прехождат към автори като Димитър Хаджилиев, Ангел Каралийчев и Ясен Валковски, чрез чиито произведения са въведени (през категориите пол и възраст) преградите, блокиращи контакта със света и проникването в него чрез болни и невиждащи очи, след което са описани особеностите на обгръщането на жени и мъже от болестите.

Несъмнено дисертационният труд разкрива два сектора, в които Кристина Колева се чувства най-уверена – четенето и тълкуването на отделния текст и активното включване в проблемното поле на автори, които не са представителни като цялостно присъствие в литературния живот, но имат заслужаващи отбелязване изяви по темата „болест“.

От особена важност, макар че може би не достатъчно подчертано, е наблюдението че болестта отвежда хората в периферията на живота. И може би именно поради това в литературната периферия се откриват интересни дамски и мъжки писателски гласове и погледи. В тези произведения болният човек е не само и единствено на границата между живота и смъртта, но се и самоотделя или бива отделян в онези ниши на

социалното пространство, в които болните търсят скриване от света и уединяване със и в себе си.

с разполагането в множество от анализирани текстове на Две неразделни части от дисертационния труд са Речникът и Антологията:

1. Речникът има амбицията да организира тематично ангажираните с болестта произведения през три вектора: 1) *пространствата, които боледуващите обитават/пространствата, които болестта „обитава“ в тях, съответно: град/село, тяло/душа*; 2) *възрастовата определеност на боледуващите герои – млад/стар герой*; 3) *тяхната полова принадлежност – мъж/жена*.
2. Антологията разкрива още едно качество на Кристина Колева, а именно умението да извлича от обемен художествен материал точно тези произведения, чрез които най-ясно би могло да се очертае особеният фикционален живот на героят „болест“ в съответното време и на заявения жанров терен.

Заклучението маркира показателни особености в портрета на героя „болест“: неговото безмълвно и властно присъствие в живота на хората, прякото и/или метафорично боравене с него в художествените текстове, както и в ролята му на фактор, провокиращ въпросите за смисъла на битието

На базата на отбелязаното дотук мога да препоръчам на Кристина Колева Колева да бъде присъдена научната и образователна степен „доктор“.

21.06.2021

Николай Чернокожев

София